

ПЕДАГОГІЧНІ УМОВИ ФОРМУВАННЯ ДОСЛІДНИЦЬКОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ

Інноваційні зміни в суспільстві, пов'язані з глобалізацією світу, інтеграцією України у світовий освітній простір, переходом від індустріального суспільства до суспільства знань, яке ґрунтується на розвитку і системній взаємодії освіти, науки та інновацій, сприяли зміні стратегії сучасної освіти, її спрямуванню на розвиток і саморозвиток особистостей майбутніх фахівців, впровадженню компетентнісного підходу. Це викликало якісні зміни у структурі і змісті освітніх програм, формах і методах організації навчально-виховного процесу, системне, комплексне застосування інноваційних технологій, орієнтованих на сучасні ідеї та засоби, що гарантують досягнення запланованих результатів. Стратегічним напрямом оновлення якості підготовки майбутніх фахівців є визнання у структурі їх професійної компетентності не тільки нормативної, що дозволяє їм реалізовувати отриманий алгоритм діяльності, а й дослідницької складової, що дозволяє приймати адекватні й оптимальні рішення для розв'язання проблемних ситуацій.

Метою даної доповіді є висвітлення результатів науково-педагогічного дослідження автора щодо визначення педагогічних умов формування дослідницької компетентності майбутніх фахівців.

Аналіз літературних джерел показав, що під дослідницькою компетентністю розуміють інтегративну якість особистості, що характеризує її готовність до вирішення дослідницьких завдань методами наукового пізнання. Процес формування дослідницької компетентності майбутнього фахівця – це безперервний, складний, багатогранний, діалектичний процес, управління яким визначається сукупністю і проявом різних за змістом і значенням умов.

Вважаємо, що педагогічно обґрунтованому формуванню дослідницької компетентності майбутніх фахівців в процесі їх професійної підготовки сприятиме визначення сутнісних (світоглядної, творчої, інформаційної, технологічної) і структурних (ціннісно-мотиваційної, когнітивної, діяльнісної) її компонент, оскільки розуміння структури дозволяє педагогу точно виділити критерії, показники та параметри сформованості дослідницької компетентності, а розуміння сутнісної складової – поєднати інноваційні та традиційні педагогічні технології для досягнення якнайкращого результату.

Під інноваційними педагогічними технологіями розуміємо алгоритмізовану систему дій та заходів, які ведуть до успішного вирішення навчального проблемного завдання шляхом неординарного підходу, нестандартної оцінки ситуації, використання нових методів тощо. Найбільш ефективними визнано ті технології, що реалізують модель навчання як дослідження. До них належать технології, засновані на проблемності й міжпредметній інтеграції, співробітництві і спілкуванні, ті, що спираються на міждисциплінарні, міжособистісні відносини, на сучасні засоби інформаційно-комунікаційних технологій (комп'ютери, телекомунікаційні й інші засоби), на співтворчість і емпатію. У цих технологіях успішно реалізуються ідеї гуманізації й демократизації навчання, індивідуалізації й соціалізації особистості, відбувається активізація пізнавальної діяльності та її рефлексія.

Дослідницька компетентність майбутніх фахівців в якості освітнього результату має містити у собі набуття студентами чотирьох типів досвіду, а саме: 1 – досвіду пізнавальної діяльності (знання); 2 – досвіду здійснення різних способів дослідницької діяльності (вміння діяти за зразком); 3 – досвіду творчої діяльності (вміння приймати ефективні рішення в проблемних ситуаціях); 4 – досвіду емоційно-ціннісних відношень (особистісні орієнтації).

За сучасних умов найбільш доцільними для формування означеного результату вважаємо технології проблемного навчання на основі міжпредметної інтеграції, технології співробітництва (колективні способи навчання у постійних і динамічних парах, малих групах); ігрові технології різних видів; нові інформаційні технології навчання; технології створення й захисту власних проєктів тощо. Реалізація цих технологій широко спирається на педагогіку успіху, акмеологію творчості й співтворчості, а тому сприятиме успішному формуванню дослідницької компетентності майбутніх фахівців.

Підсумовуючи викладене, відмітимо, що створення означених автором педагогічних умов вимагає від педагогів цілеспрямованої та кропіткої роботи у напрямі впровадження інноваційних технологій у навчально-виховний процес, синхронізації теоретичного й практичного навчання, інтеграції інформаційного матеріалу з проблемним, активного залучення студентів до дійсно необхідних наукових досліджень тощо.